

HET JAAR 2602

Kinderverhalen uit het jappenkamp

De Stichting Verfilming Japanse Burgerkampen 1942-45 gaf opdracht tot deze film over kinderen uit de Jappenkampen. De film kan en wil niet pretenderen *alle* situaties of doelgroepen uit de Tweede Wereldoorlog in Nederlands-Indië te belichten, binnen of buiten die kampen. Wel zijn wij begonnen met stappen tot een film over de oorlogslotgevallen van die andere helft van de Nederlanders in Nederlands-Indië: de Buitenkampers, die als groep onderbelicht zijn. Tussen ons en de realisatie van die film staat een gedegen voorbereiding en nog veel geld. Voor de duidelijkheid, dit is *geen* officiële overheidsfilm, ook al kwamen de fondsen van een overheidsstichting.

Getalssterkte Indisch Nederland

Ín ons land is naar schatting 0,73% geboren in Nederlands-Indië. Dat zijn 120'450 Nederlanders dus, en de helft daarvan zal in een Japans kamp gezeten hebben. Inclusief hun kinderen kom je op zo'n 2½ % inwoners van Nederland met Indische binding, afstammend van de 300'000 Nederlanders die tot voor de oorlog in Nederlands-Indië woonden, en die daar bijna allemaal zijn vertrokken, voor het grootste deel naar Nederland.

Het nieuwe Indonesië nam in december 1949 alle rechten en plichten over van Nederlands-Indië. Maar de geschiedenis van de *Nederlanders* in de kolonie blijft toch vooral een Nederlandse zaak. De Indischgasten hadden in hun bagage een stuk van die geschiedenis, Nederlandse geschiedenis dus, die nog niet voldoende is ontpakt en gedeeld met de rest van het land. De film wil in deze leemte helpen voorzien.

Nederlandse geschiedenis uit Indië

Waarom kwamen die Nederlanders uit Indië naar Nederland? Ieder heeft zijn eigen reden, maar de grootste reden is dat de Tweede Wereldoorlog in Indië een Japanse bezetting meebracht. In de vier bezettingsjaren sloten de Japanners de helft van de Nederlanders op in kampen scholen en gevangenissen. Buiten de kampen werden de Nederlanders consequent als vijanden neergezet en nadat Japan was verslagen wilden de Indonesiërs hun vrijheid en onafhankelijkheid. En wel meteen - niet pas na enige jaren zoals Nederland wilde. Na de verwezenlijking van Indonesië's onafhankelijkheid in 1949 was er voor de Nederlanders geen plaats meer, en kwamen ze tot 1960 in grote aantallen naar Nederland. Ik zeg niet "terug", want veel van die Nederlanders waren nog nooit in dit koude land geweest.

In 'Het jaar 2602' vertellen Nederlandse kinderen van toen, die in Nederlands-Indië als Nederlanders opgroeiden, hoe het hen in de internering verging, en hoe het ze aan het eind van de oorlog hardhandig duidelijk werd gemaakt dat ze naar Nederland moesten.

Ontstaansgeschiedenis van het filmproject

In 2002 keerde de Stichting Het Gebaar geld uit aan de Nederlanders die na de oorlog uit Indië waren binnengekomen. Die stichting had daarnaast €16 miljoen beschikbaar voor Indische culturele en maatschappelijke projecten. Iedereen mocht projecten indienen.

Het filmproject begon feitelijk op 1 oktober 2003 met een bespreking van een *ad hoc* groep, die nadacht over een subsidie-aanvraag om het verhaal van moeders en kinderen in Japanse kampen te laten verfilmen, en wel aan de hand van een bestaand boek. In die groep zaten twee leden van de *Stichting Gastdocenten Tweede Wereldoorlog Werkgroep Zuidoost Azië*. Leden van deze stichting geven gastlessen op middelbare scholen over hun eigen oorlogservaringen in Nederlands-Indië, zowel binnen als buiten de kampen. Zij weten dat hun *oral history* even eindig is als zichzelf, en zochten naar een manier om er iets van vast te leggen.

Willeke van Ammelrooy

De groep had ook Willeke van Ammelrooy uitgenodigd. Waarom Willeke? Deze actrice had zich eerder in vraaggesprekken verbaasd over het gebrek aan films over de Japanse kampen. Zij was namelijk enige jaren tevoren gevraagd voor een Canadese verfilming van een boek van Ernest Hillen over diens jappenkampervaringen. Die

verfilming ging niet door, maar Willeke's belangstelling voor betere vastlegging van dit deel van de Nederlandse geschiedenis bleef, en zij had zich helemaal ingelezen. De Stichting Verfilming Japanse Burgerkampen 1942-45 werd opgericht in sep 2006.

Het filmteam

In januari 2007 gaf Het Gebaar alsnog groen licht: en de Stichting ging in zee met filmproducent Holland Harbour, die regisseur André van der Hout contracteerde, en later filmmaker Linda Lyklema erbij haalde.

Bijzonder in de voorbereiding voor de film was de betrokkenheid erin van mensen zonder eigen ervaring in Japanse kampen of zelfs maar Indië. Ik denk natuurlijk aan de steun van Willeke van Ammelrooy, maar vooral ook aan het filmteam dat de film creëerde. Is dat gebrek aan ervaring erg? De Stichting keek er vooral positief naar: de film is immers bedoeld voor *alle* Nederlanders. Daarbij werd het team ondersteund door een redactie met relevante ervaring. De authenticiteit kwam van de dertig oud-kampkinderen die eerst door Linda werden bevraagd, van wie er negentien uiteindelijk in de film voorbijkomen.

Veranderende inzichten

Voortschrijdend inzicht stuurde dit project bij. Men ging eerst voor een speelfilm, maar werd al snel door Willeke ervan overtuigd dat dit financieel te hoog gegrepen was, zeker tienmaal te hoog. Daarna gingen wij voor een documentaire met gespeelde scènes, maar uiteindelijk kwam er een tweede kantelmoment toen regisseur André van der Hout ons uitlegde dat hij nagespeelde scènes niet trok. Hij wilde de realiteit laten zien zoals die is en vreesde dat het naspelen van scènes aan de werkelijkheid ernstig afbreuk zou doen, en zo kreeg de film het formaat dat u nu gaat zien.

Aanvullende informatie

De dvd van de film is ook beschikbaar, met daarop drie extra filmpjes.

- ❖ www.japanseburgerkampen.org is de website van de Stichting Verfilming Japanse Burgerkampen 1942-45, met nieuws en achtergronden over het project.
- ❖ www.hetjaar2602.nl is een professionele website met de volledige audio-vraaggesprekken en foto's van vertellers, ook van hen die niet in de film aan bod kwamen.

Derk HilleRisLambers, vjb4245@gmail.com